

Bůh ochraňuj královnu!

...a nebo krále - to podle toho, kdo sedí na trůně. Staré anglické heslo se uplatňuje i dnes, i když výjimečně - skeptikové monarchismu mají smůlu, několik let po smrti princezny Diany se Velká Británie cítí být stále jednou z nejdokonalejších monarchií světa a nic nenasvědčuje tomu, že by se to mělo v blízkém budoucnu změnit. Ale jak vlastně britská monarchie funguje?

...a nebo krále - to podle toho, kdo sedí na trůně. Staré anglické heslo se uplatňuje i dnes, i když výjimečně - skeptikové monarchismu mají smůlu, několik let po smrti princezny Diany se Velká Británie cítí být stále jednou z nejdokonalejších monarchií světa a nic nenasvědčuje tomu, že by se to mělo v blízkém budoucnu změnit. Ale jak vlastně britská monarchie funguje?

Nedávné úmrtí „Královny matky“ (The Queen Mother neboli královny Alžběty, vlastním jménem Elizabeth Bowes-Lyon, manželky krále Jiřího VI.) znamenalo nejen ve Velké Británii smutek, který nepatří ke každodennímu životu. S Královnou matkou definitivně odešlo dvacáté století a milovaná „babička národa“ (či spíše „národů“ - nezapomínejme, že též jako poslední držela titul indické císařovny) připomněla svým odchodem všem, že ani ti, co se zdají být nesmrtelnými, ve skutečnosti nesmrtelní nejsou. Škoda. A mnoha dalším připomněla, že i v konstituční monarchii umírají králové a královny, aby po nich nastoupili jejich potomci (dá se předpokládat, že podobně oblíbenou bude za nějakých dvacet - třicet let dnešní panovnice Alžběta II.). Ale kdyby zemřela Alžběta II., kdo by nastoupil na britský trůn? Pro člověka žijícího v republikánském zřízení to může být otázka, pro Brita je to jen hrubá neznalost poměrů, které jsou neměnné po celá staletí. Je přeci jasné, že po královně by nastoupil princ waleský, po něm vévodové z Yorku a tak dále... Ale jak „dále“? Nástupnický řád britského impéria je v současné době následující: na prvním místě by byl syn Alžběty II. princ Charles (s titulem The Prince of Wales), následovaly by jeho synové William a Henry (oba s tímž titulem, jako jejich otec). Po vyčerpání této „hlavní linie“ by následoval vévoda z Yorku, kterým je nyní Andrew, Charlesův mladší bratr, který se oženil se Sarah Fergusonovou, přičemž dle nástupnického řádu by po Andrewovi měli nárok na trůn jeho dcery princezna Beatrice a Eugenie (obě s titulem „Princess ... of York“). Po nich teprve přichází „na řadu“ jejich strýc - princ Edward (narozen 1964, nemá zvláštní tituly). Pokud byste předpokládali, že dalším by zákonitě musel být mužský potomek, jste na omylu - následuje totiž princezna Anna, mladší sestra prince Charlese (ovšem starší nežli Andrew a Edward). Anna se provdala za kapitána Marka Phillipse a ačkoliv bylo jejich manželství rozvedeno, po princezně Anně by byly zákonitými nástupci trůnu její děti Peter Phillips a jeho sestra Zara. Po nich by teprve následovala dnes již zesnulá princezna Margaret, sestra Alžběty II. Margaret se roku 1978 rozvedla s Antonym - hrabětem ze Snowdonu, s nímž má dvě děti: Davida (vikomta Linley) a Sarah Armstrong-Jonesovou, kteří „ukončují“ tuto základní stavebnici jistoty britského monarchismu. Pravděpodobnost, že by takto rozvětvený rod celý vymřel je zcela mizivá. Ostatně, mediálně známý je například zákaz, aby princ Charles se svým synem Williamem - coby více než pravděpodobným budoucím králem Velké Británie - letěl v témže letadle. Přijít o případné dva panovníky pádem jednoho letadla by bylo zajisté nepříjemné.

A kdyby celý rod vymřel? (myšleno rod Windsorů, tedy původně nosící své dynastické jméno Saxon-Cobourg) Cožpak je málo urozených v britském impériu? Sněmovny by jistě neprodleně zvolily vhodného nástupce, který by založil novou dynastii. Mezi „královskou krev“ se počítají také držitelé titulů vévody z Connaughtu a Strathearnu, vévody z Albany, vévody z Edinburghu (tento titul nyní

drží manžel Alžběty II., princ Philip), vévody z Cumberlandu a vévody z Cambridge (tolik kniha The General Armory z roku 1884, napsaná Sirem Bernardem Burkem).

Velká Británie údajně nemá ústavu. Toto tvrzení není zcela přesné – nemá jednotnou psanou ústavu. Ovšem zákony se silou „ústavních zákonů“ samozřejmě existují – mezi základní se počítají Magna Charta Libertatum (z roku 1215), Petition of Rights (1627), Habeas Corpus Act (1679), Bill of Rights (1689), Act of Settlement (1701), tzv. Veto Bill z roku 1911 a k němu dodatkový parlamentní zákon z roku 1949. Některé z výše uvedených zákonů lze bez větších problémů považovat za prototypy ústavy (s ohledem na dobu svého vzniku po právní stránce nebývale dokonalé). Jedná se často o mnohé občanské svobody – vždyť nedotknutelnost majetku je jednou z předních zásad listiny Magna Charta Libertatum z roku 1215 – například: „Žádný z Našich vicehrabat nebo úředníků, nebo někdo jiný, nemají zabavovat koně nebo vozy kteréhokoliv svobodného muže, proti vůli řečeného svobodného muže za účelem služeb“ nebo „Ani My ani Naši úředníci nebudou pro Naše hrady, nebo pro jiné Naše stavby zabavovat dřevo, které Nám nepatří, proti vůli vlastníků dřeva“, jakož i bod 39: „Žádný svobodný muž nemá být jat, zadržen, vyhnán ze svého majetku, vyhoštěn... etc.“. A to je prosím počátek třináctého století! Habeas Corpus Act z roku 1679 neslouží v době svého vzniku jen k zajištění svobody poddaných, ale i k ochraně před uvězněním v zámoří (ostatně, převoz uvězněného ze zámoří do Británie nesměl například přesáhnout náklady 12 pencí za míli). Ostatně, pokud by vymřeli Windsorové, zřejmě by se opakoval podobný text, jako akt z roku 1689 Bill of Rights, ačkoliv tehdy šlo samozřejmě o revoluci – text je však zajímavě uvozen: „Bývalý král Jakub II. se s pomocí různých, jím ustavených rádců, soudců a služebníků pokusil podrýt a vykořenit protestantské náboženství a zákony a svobody tohoto království...“ – následuje výčet Jakubových přečinů, což je následně zaostřeno výzvou: „...řečení duchovní a světští lordi a prostí, shromáždění ve Westminsteru, se proto usnášejí, že Vilém a Marie, princ a princezna oranžští, se stávají králem a královnou Anglie, Francie a Irska, jakož i k nim patřících panství, a jako takoví jsou prohlášeni, a že budou mít korunu a královskou hodnost řečených království a panství po celý svůj život i po život jejich následníků“.

Pravda, časy se mění – mění se především Sněmovna lordů. Tony Blair modernizuje zemi poněkud razantně, a tak již před dvěma lety přišla o své právo zasedat v horní sněmovně většina dědičných peerů. Z 750 jich doposud ve sněmovně zůstalo 92, ale i jejich odchod je více než pravděpodobný. Doživotní peerové byli do sněmovny jmenováni za zásluhy, ovšem jejich pravomoc byla značně omezená již od prvopočátku – rozhodnutí dolní sněmovny nemohli zvrátit, pouze pozdržet. Problém je však jinde – doposud není jasné, kdo peery nahradí. Připomeňme, že britský parlament je dvokomorový – House of Commons (přesný překlad je výše v citaci z Bill of Rights, kde je slovo „commons“ překládáno jako „prostí“) a House of Lords. Dolní sněmovna má 650 členů a je „politická“ – volená, zmítaná rozmary politické scény. Horní sněmovna – sněmovna lordů má až 1200 členů, aktivních je však výrazně méně a výše uvedených 750 bylo dědičných. Důležití jsou dva arcibiskupové, dvacetčtyři biskupů, zbytek tvoří (tvořili) dědiční perrové (a „peerovny“) a doživotní peerové.

Že je horní sněmovna alias sněmovna lordů symbolem stability podobně jako královna, o tom lze ztěžka pochybovat. Zrušit horní sněmovnu by snad bylo ekonomické a efektivní, avšak zda žádoucí, o tom lze za současné situace úspěšně pochybovat. Hlava státu – král či královna – již po několik století zahajuje každý rok zasedání parlamentu ve Westminsteru – z pohledu republikána by se jistě nic nestalo, pokud by tomu tak nebylo, pro monarchistu by to byl zřejmě náznak blížícího se konce světa. Je málo konstant v dnešní době a britský dědičný systém mezi ně (alespoň pro Brity) nepochybně patří.

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)